

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

**21 julia
(5 aug.)**

1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o cóla si diumetate.

Pretulu pentru Austria

pe Jul. Dec. 4 fl. —
pe Jan.—Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Jul.—Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.

22.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II

**curso
anualu.**

IOSIFU TARTIA.

Vi presentâmu unu omu raru, o persóna destinsa intre cultivatorii natiunei, unu barbatu plinu de merite si cu influintia duratoria tempu indelungatu, — de si cauta sê marturisimu, cumcâ elu neci a fostu generalu, care sê fia cutropitu tieri si cetâti floritòrie, sê fia scaldatu in sange tienuturi intregi, sê fia investitu in doliu mame despoiate de radiemulu befranetielor, lipsite de mangaiatoriu între suspinele cele din urma, spre a intemeiá venitoriu mai ferice pentru o natiune, séu domnia despotiésca pentru sine ori altu óre-care tiranu, — neci diplomatu,

Iosifu Tartia.

care prin covrituri vulpóse sê fia lucratu pentru aventarea sa si alor sei, — neci arcie-reu, care cu pietate adeverata si din zelu câtra cas'a Domnului sê fia latitu invetiaturi spre mantuirea poporului, séu, ce se intempla mai adese ori, din faciaría si ipocritía sê si fia pusu tóta nevointi'a spre a tiené in orbía pre cei ce depindu de la gur'a lui si suferu a se pastori ca si o turma de cele compuse din necuventatòrie, — neci omu, care despu-
nendu preste medie lumesci sê si fia castigatu védia si influintia, care, apucandu bine lumea si sucindu-se prin ea, sê-i fia facutu nume intru unu cercu estinsu; ci din contra

a fostu unu omu retrasu, câtu se pôte mai tare unui omu, ce-si are mintea in scaunulu ei, a vietuitu intre patru pareti a unei chilie din manastirea Blasiului, de sub a carei incuiatori nu esiá, decâtu spre a face destulu oficiului seu, — unu simplu preutu, care inse a sciutu, si, ce este mai multu, a si voitu a destinge intre cele eterne si intre cele asiediate numai din partea unor ómeni, séu din prudintia spre contienerea masselor séu din egoismu spurcatu spre a castigá domnire si viétia comoda castei sale, si cu intieptiune si moderatiune cuvenita a latitu precéperea acestui adevéru, — unu profesoru, intru intielesulu celu mai frumosu a cuventului, cu totulu devotatu chiamârei, cosantitu muselor, caror a sierbitu in tóta viéti'a.

E de lipsa sé mai amintimu numele lui? Tóta generatiunea nóua a romanilor din Ardealu lu-cunósce si lu rostesce cu pietate. Numérulu acelora, ce veneréza intr' insulu pre celu mai de frunte crescatoriu alu seu, e fôrte mare. Sé vedemu totusi lineamintele vietii dinsului.

„Iosifu Tartia s'a nascutu in 4 Febr. 1819 in Pinticu, langa Gherl'a, dintru o casa vechia, ce si-a avutu cuibulu in Sacalasi. Famili'a acest'a in secl. 16 produse barbati, cari au portatu deregatorié cardinali in patria, dara mai tardiu a scapetatu fiindu apesata de calvinismu. Deci ramulu, din care se trage Iosifu, acum de multu traiesce in Pinticu in stare modesta. Mosiulu de pre mama, protopopulu Fiskuti s'a ingrigitu, ca Iosifu sé a pete crescere buna. Inca in etate frageda intrá in scólele mici din Desiu, apoi trecù la gimnasiulu din Osiorheiu si in urma la celu din Blasiu, unde a terminatu si sciintiele filosofice si cele teologice.“

Abié erá de 22 de ani, si totusi indata fù denumitu profesoru la gimnasiulu din Blasiu. Din tómn'a anului 1841 pana in diu'a mortii sale in 9 Maiu a. c. Tartia remase totu la institutule din Blasiu, a caror decóre a fostu.

Unu morbu de ficatu, ce-si luá inceputurile, pre candu erá teologu, si se ingrosiá apoi din ce in ce mai multu, i casiuná multu necasu. „Dara spiritulu, — scrise Gazeta — pre langa tóta morbositatea corpului, remase in deplina puterea si vigorea sa. Memoria credentiosa, intielesu ageru petrundietoriu, judecata cu teméiu, anim'a la loculu seu insufletita pentru binele publicu si progresu, — vóce limpede, indemanare minunata intru a improvisá si predá chiaru si la intielesu materi'a avuta, ce totu deaun'a-i stá in despunere, — caracteru neatinsu necum de pete, dara neci de prepusuri, — nevointia sincera intru a reslati intunereculu, a

sterpi prejudeciele si credinti'a desiérta, a respandí lumina, a semená adevéru in piepturile tenerimei — aceste sunt insusirile frumóse, ce au caracterisatu pre Tartia; aceste au facutu, ca elu sé fia amórea si desfetarea disciplilor sei; aceste i-au castigatu stim'a parintilor si pretiurea mai mariloru sei.

Pre langa tóta retragerea, pre langa tóta segregarea sa de lumea scomotósa, Tartia totu a luat parte la miscárilé nóstre politice si eclesiastice. In 1850, cu restaurarea episcopiei veduvite, a lucratu din respoteri, ca partid'a natiunala sé-si védia doririle incoronate cu succesu, ér' ultramontanismulu sé se innece intru inceputurile sale. Multu se vaierá mai tardiu, cand vedea complimente si concesiuni, de unde nu ar' fi acceptatu.

Elu a avutu cunoscintia detaiata si de turburárilé Lemeniane si de tóte evenimentele, prin cari a trecutu beserec'a unita de la a. 1850. Ar fi dauna mare, cand nu le-ar' fi scrisu, séu scrise aru fi peritu cumva.

Inchialiámu cu vorbele din Gazeta: „elu a moritu . . . dara cuventulu semenatu de acestu filosofu crestinu se va plantá in generatiunile urmatorié si va aduce frupte, éra memori'a lui va fi nestérta.“

I M N U.

Fiintia creatóre, a carei mana drépta

Croiesce legi naturei din ceriu pana 'n abisu!

O ginte, ce prin secolu, mai multu fù maltratata

Decâtu in legea firei dreptatea i-a prescrisu:

Te róga, te adóra in pietatea sa,

Asculta-i dar rogarea si-i tinde man'a ta!

Unu infusoru in spume de si-schimba-a sa miscare,

Si-o pasere de canta cu doiu melodiosu:

Li scii pré bine lips'a si tainic'a oftare

Si le conduci instinctulu pe drumu misteriosu:

Deci rug'a ce o 'ndrépta la tine unu poporu,

Tu nu o poti respinge lipsita de favoru! . . .

Atâtea secle negre trecura, espirara

P'alu tempurilor aripi, si-atátia ani vitregi:

P'acestu pamentu strabunii de cand se asiediara,

Luptandu-se cu mórtea prin nopti si díle-intregi . . .

O Tu Parinte, bune! tu n'ai potutu uitá,

Pe bravii cei de-odata, condusi prin grigea ta!

De fatia-au fostu Carpatii, cu Dunarca betrana,

De fatia sunt si asta-di si potu fi marturii,

Daca-a sciutu de frica vre-o sabia romana,

Atunci, când stă în fația cu sute și cu mii?
Dar trebuie să-ți spună și santu-ți buletinul,
În care-e scrisu trecutul și-alu gintiloru destinul.

Ni-ai dat o țieră scumpă ca dulcea fericire,
Cu muri nerestornaveri, cu munti inaliati,
Cu unde cristaline, cu văi de suvenire,
Cu sinu de minerale, cu agri-mpovorati,
Și-ai pus pe tronul dreptatei, sub care-acestu popor,
Traiă o viață mandră, scutitu de-alu teu favoru.

În daru venira-atunce orcanele gretioase,
Voindu să ne negrească cu orbă profanări,
Căci falnic'a virtute și bratele nervoase
Pasăra preste toate cu brave triumfări.
Romanul ca o stanca, cu totă fal'a sa,
Statu neclatinaveru, proptitu de man'a ta!

Urmara inse crime și cierte desfrenate,
Virtutea stramosiască în culpe s'a strivitu,
Și-apoi s'a stersu ide'a de dreapta libertate,
Și'n negr'a sa trufia, caten'a s'a ivitu,
Ni-ai dat în man'a sortii și ea ne-a restornatu,
Er reulu sierbitutei pe frunte ne-a calcatu!

De-atunci o vale lungă și lăta și frumoasă,
Jelesce și suspina, căci ah, p'alu ei terenu,
Fă lupt'a cea amară . . . o luptă intrigosă,
În care se decise că: noi să decadem . . .
Și chiar pe câtu de nalta fă culmea unde-amu statu,
Asi-e de-afundul abisului în care amu picatu!

Și-acestu popor acumă de secolii patimesce
Cu frunte arsa 'n chinuri și 'n focu nădusitoriu . . .
Amorea nu lu-ada, credința nu-lu nutresce,
Speranța nu-i promite viața 'n venitoriu!
Natur'a nu-i produce recore pe sudori,
Colib'a nu lu-scutesce de recile flori.

Copilulu încă 'n lăganu totu țipa cu dorere
Unu chinu lu-impresora cu-a sale radecini;
Copil'a despletita, în galfeda tacere,
Nu ști că este soră și 'n soră dulci lumini,
Nu ști că și ea are doi ochi ce ardu cu doru,
Și zimbetu pe guritia și 'n anima amoru!

Ma totuși asta ginte și 'n trist'a sa cadere,
A datu dovăda lumii, de-atâtea dieci de ori,
Că nu și-a stinsu cu totul eroic'a potere,
Desi avu să guste o mare de flori. —
Asi ni spune Prutul, cu sinulu seu undosu,
În care se 'necase paganulu celu setosu!

Ne spune câmpulu Panii, ce-acopere 'n suspine
Cadavrele corupte din falniculu seraiu;

Asi și câmpulu Turdei, a' carui șapte lăne,
Triumfele strabune le pórta susu prin raiu! . . .
Deci până când, o Dómne, mai vrei să suferimu,
Să nu ne mai surida marirea ce-o gelimu? ?

Din Patri'a cea veche ce-avuramă mai 'nainte,
De-acea ai dăsu să trecem la esta-l-altu pamentu:
Să dai în man'a sortii destinulu unei ginte,
Spre care ceriulu încă privise suridiendu?
Și ultimele unde prin carii mai plutim,
Acum să ne consume în sarbedulu lor sinu? . . .

Destulu, destulu, o Dómne! cu trist'a maltratare,
Căci umbrele strabune dau voce din pamentu,
C'a lor invinuire n'a fostu atât de mare,
Că spinii suferinței ce cresc p'alu lor mormentu!
Ajunga 'n fine reulu acelu sbuciumatoriu,
Apuna suferinți'a în mandru venitoriu!

Fiintia creatore, a carei mână dreapta
Contiene universulu în legi domnediesci,
De-e dreptu c'a ta iubire nu este măsurata,
De ai remunerare, precum și pedepsești:
Romanulu te adora în pietatea sa,
Asculta-i dar rogarea și-i tinde man'a ta!

Ionitia Badescu.

C I T E R A.

(Novela)

(Urmare.)

— Vedi Alime — continuă Bianca, — sentiurile tale încă nu au impetritu. Tu și acum ști sentii și iubi, se vede din ochii tei, din fati'a și lacrimile tale, că asi ti-ar place să-ți mai vedi adoratul tu, se stringi în bratie pre Hail, și să-i poti dice: te-am iubit fără încetare, și te iubesc; să mergem îndereptu la tatalu meu, să-i spunem suferinți'a, să ne mângăie; să-i spunem credinți'a noastră, să ne iubască; să-i spunem dorulu nostru; să ne 'ncunune la olalta — și să trecem în țier'a cea mandră unde și aerulu e mai bun și viața e mai dulce și amorulu mai farmecatoriu . . . er asi, Alime, fiindu aici închisa, cine ști ce face tatalu teu, cine ști ce va fi cu Hail?!

— Cine ști, ce face tat'a, cine ști ce va fi cu Hail — suspină Alime plângătoare.

— De Hail nu se aude, Alime . . . Hăliar e omu grigitoriu . . . pôte Hail jace ore unde închisu, pôte e mortu, pôte retacesce prin lume după tine nebunu. Sermanulu Hail, sermanulu amantu fidelu!!

— Ah! Bianca, anim'a-mi crépa de dorere. Eu iubescu si urescu de odata, si ambele micasiuna numai dorere; unde sê fugu dinaintea dorerei, unde sê-mi aflu repausu, unde sê aflu scapare pre pamentu? — dîse Alime, si dorerea ei erá sfásiatóre.

— Scaparea e in voi'a ta singura, Alime, voiesce — si poti!

— Ce potu, Bianca?

— Incetú! — o molcomiá Bianca — si scóse din sinu unu cutítu sclipitosu cu dóue taiusiuri, lu-pipaî cu degetulu de ascutítu, apoi lu-intinse la copil'a.

— Éca! dîse — mergi la Húliar si-lu strapunge unde e anim'a mai via, si-lu strapunge sê móra! Eu nu o potu face acésta, cá-ci eu nu potu intrá in sal'a lui, ér déca asiu intrá, si elu s'ar tredi: atunci asiu perí eu si visulu celu dulce, setea, dorulu de resbunare. Pre tine te impingu mai multe impregiurári la acésta, si ai ocasiune a esecutá planulu, cá-ci tîe si numai tîe ti-e ertatu a intrá la elu. Pre mine nu me léga nici o voluptate, nici o placere, nici o sperantia de lume, dar pre tine te astépta tatalu teu celu dulce, si amantulu celu fidelu. Tîe-ti suride fantóm'a libertátii in colori mai magice ca mie, tu esti tenera si frumósa, tu esti stea lucitóre, frundia tenerica, rosa inflorita: e dauna sê te sugrume lantiulu sclaviei. Tu poti si tu trebue sê-lu omori. Precepe-me, Alime, — trebue sê-lu omori!

Alime stá inlemnita, privea la Bianca cea infioratóre, si se mirá de planulu ei.

— Nu e tempu de cugetatu, Alime! Astadi vreu resbunare si móрте. Eu cunoscú cetatea lui Húliar mai bine ca tine si scíu cá sù cetate intr'unu canalu este o bute plina cu pulvere de pusca. — Alege, Alime, móрте séu libertate in tíer'a ta, in bratiulu lui Hail. Mie nu-mi pasa de móрте . . . Prinde cutítulu!

Afara erá nópte négra, tempestate grea. Picurii bateau in feresti, si aceste tremúrau cu grétia. Asié fulgerá, asié tuná, asié vigiá ventulu!

Bianca prinse pe copil'a de mana si-i dedú cutítulu.

— Asié! stringe bine de elu, nu te teme — dîse, si o 'mpinse incetu cátra usia.

Alime erá confusa, nu scíá ce face, erá o machina, ce amblá cum o 'ntorcea Bianca, si Bianca erá unu sierpe lingatoriu. Apoi nu este mai aptu midilocu si instrumentu de a insielá, ca lingusírea bine nimerita, si confidinti'a bine simulata.

Alime strinse cutítulu in mana asié cum

lu-tocmí Bianca, pasí 'nainte cu frica si cu cutremuru in sufletu, si intrá in sal'a unde dormiá arapulu.

Ací statú in locu si priviá arapulu ce dormiá cu sudori pe frunte. Se parea, cá vré a redicá cutítulu, si nu avea putere. Man'a i tremurá de ucidere, sufletu-i tremurá de pecatu, — pecatulu celu d'antáiu in viétia.

Asié statú multu tempu; apoi se rentorná abié resuffandu.

— Nu potu redicá man'a, Bianca, — dîse, si Bianca rise cu unu hohotu ironicu de ea; apoi se adresá:

— Bine e! Eu me coboru in canalulu de sù cetate, si l'arunca in aeru cu tóte. Tu nu poti sê vedi pe Hail nici odata. Eu scíu unde e Hail, dar' numai arapulu póte deschide inchisóra, ce-i scurta dílele, cá-ci chiáile canalului sunt la elu. Mergi si-lu ucide, sê scotu pre Hail din prinsóre, sê tí-lu dau in bratia; altecum voiú sê arunca cetatea in aeru. . . . alege!

Alime se cugetá unu picu, apoi i-rspunse:

— Ah ce consolare dulce, Bianca, ne vomu intalni cu Hail in ceriu, si vomu incepe alta viétia mai frumósa unde nu ne va despartí intrig'a diavolului si fórti'a omenésca. Fà-o asta, Bianca, te rogu.

Bianca scóse o legatura de chiái din sinu.

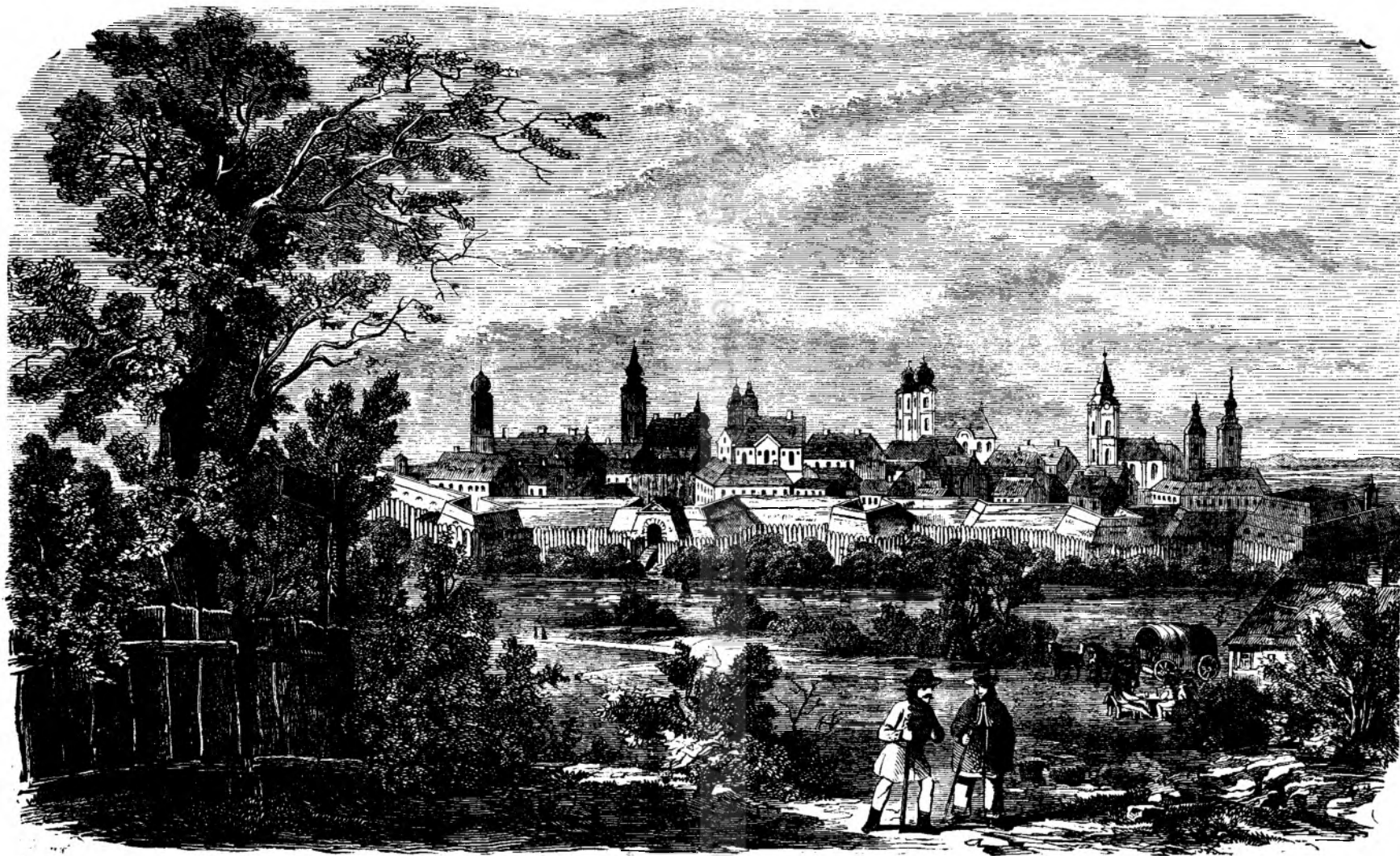
— Aceste-su chiáile, Alime! Ti-am spusú, cá eu vreu resbunare, vreu móрте in nópte acésta, móртеa lui Húliar. Eu vreu móрте, si tu trebue sê lu omori. Ér déca nu: voiú probá eu, — si atunci te voiú duce cu sil'a la ferést'a inchisórei lui Hail. Acolo te-'oiu legá de ferele ferestei, sê te poti uitá bine pana ti-voiú ucide amantulu, sê-i audi lantiulu zuraindu si sê-i audi ultim'a lesínare.

Alime cadiú pe sofa lesínata, dar Bianca rapede o redicá 'n bratie si o grigi ca o mama dulce pana-si vení in ori, apoi continuá.

— Nu te mirá! Ti-am spusú cá eu vreu resbunare, vreu móрте. Prinde cutítulu. Asié, — mergi!

Alime, lipsita de presinti'a si tredi'a spirituala, éra luá cutítulu in mana si parendu-se resoluta intrá éra la arapu si priví la elu câteva minute. Dormiá greu. Ea i desfacú vestmintele si camesi'a pe peptu, si redicá cutítulu. Arapulu tremurá din candu-incandu, si nu se potea tredi. Alime se 'nfiórà éra si se 'ntorná 'ndereptu cu propusulu cá va lasá pe Bianca sê faca tóte cum o vá conduce maliti'a si sufletulu ei celu de sierpe — dar nu-lu va omorí.

(Va urmá.)

Temisvár. (Vedi pagin'a 260.)

Cultur'a metasei.

Vermele séu gandaculu de metasa de seculi de ani tórce firulu seu prin istori'a cultu-rei popóreloru. Elu incepe in China, si cine ar dice cá cultur'a metasei a inventat'o fragedele mani a unei dame inalte, a frumósei Selingh, imperatesei de China.

Traditiunea astfeliu naréza: frumós'a Selingh n. d. Cr. cu 2700 ani a datu asilu in chilí'a sa fluturelului de nópte, pe care ea l'a numitu tisangh, in contra unei paseri rapitóre, carea lu-persecutá; éra tisangh — dupa parerea imperatesei, — din recunoscintia i-a lasatu dupa mórtea sa nenumerare margaritare mici.

Selingh plina de condolintia a luatú reme-sítiele reci a lui tisangh, l'a pusú intr'o scatuia, l'a acoperitu cu flori, si pe deasupra a prese-ratu si micutiele margaritare testate de tisangh. Astfeliu pregatitulu mormentu a lui tisangh l'a legatu de créng'a fragariului mare, carele um-briá ferestile palatiului imperatescu, si care érá ca unu martore mutu dileloru lungi a inaltei dómne. —

Ajungandu primaver'a, a deschisu fru-mós'a Selingh feréstr'a si priviá spre mormen-tulu micu a iubitului ei tisangh. Si o minune! margaritarele a peritu, dar' in loculu lorú o multíme de vermuleti rodeau cu apetitu frun-diele crude a fragáriului. Aceste animale mice, nimene altulu le-a tramisu imperatesei, de cátu iubitului ei tisangh, ca sé o petróca in singura-tatea ei, si desí vermuletii cesti mici negritiosi, nici pe de parte nu i-au fostu asié placuti, ca sburatoriulu tisangh, totusi s'a marginitu a-i luá sub gratiosulu seu scutu ca pe descendentii lui tisangh. —

Selingh i-a scutitu de ploii si vigelii, li-a datu totu frundie próspete din fragariulu celu mare, si avea mare bucuría in apetitulú lorú. Pe langa aceea a observatu, cá vermuletii crescu totu mai mari, si de patru ori si-inchim-bara vestmintele lorú, de buna séma, numai ca sé placa gratíósei grigitóre.

Dupa ce frumós'a Selingh a sacrificatu tóte frundiele fragariului ei acestoru favoriti man-catiosi, adeca dupa 40 díle, a vedítu cá numai voiescu a mancá, ci órecum tanguindu-se alérge cu capetele in susu in tóte laturile, cau-tandu-si locu de repausu, éra pelea lorú galbi-nesce de totu. —

Acésta intemplare a strapusu pe frumós'a Selingh intr'o seriositate trista, cá-ci ea totu mai tare se incredintiá, cumca comunicatiunea ei cu iubitulú tisangh, in caletori'a lui spirituala,

nu e suspendata de totu. Inse astfeliu ocupata si ingrigita de viitoriulu vermiloru, pe cari i vedea cum se inchidu pe sine singuri in mor-menturi fórte delicate, a intrelasatu frumós'a Selingh a se presentá fiului sórelui, inaltului ei sociu, dupa prescrierea ceremoniala, cu facia serina si amabila; ci, din contra, ea veniá mai tardiu de prescriere naintea tronului imperatu-lui: de totu seriósá, si pe faci'a ei se pareau tra-suri de suferintia.

Shi-Hoanghti imperatulu, fiulu sórelui, inaltulu ei sociu, carele adorá frumseti'a Selin-ghei, s'a aprinsu de o selbateca zelotipia din caus'a acestei necuprinse neglegeri din partea amatei sale socié. — A dispusu de locu spioni, ca sé o pandésca. — Dupa dóue nopti nedormite, i-a succesu unuispionu a poté inseiintiá pre im-peratu: cumca Selingh ar' stá in relatiune misteriósa cu fragariulu din aintea ferestei palatiului ei, cumca ar' fi auditu unele convor-biri necuprinse, si cumca fragariulu inca se vede a fi cuprinsu de óre-care patima, cá-ci numai are nici o frundia..

Desí Shi-Hoanghti, fiulu sórelui, tienea lucru ridiculu a-si intinde zelotipi'a tocmai si spre unu fragariu, totusi a voitu cu ori ce pretiu a-si asigurá anim'a frumósei Selingh numai pentru sine. A voitu a se convinge in persóna despre caus'a abstragerei ei. Asié s'a viritu in-tr'o demanétia in tempu neindatenatu, tocmai pe candu se incaldiá ap'a scaldatórei, in chilí'a imperatesei, in acelu momentu adeca, candu frumós'a Selingh érá ocupata cu culegerea coconiloru — gogosieloru — celorú galbeni de pe crengile in care s'a invalidu. Shi-Hoanghti, infuriandu-se cá-ci elu, fiulu sórelui, im-peratulu Chinei, e postpusu unui lucru asié miserabilu, prinde ouele cele galbene din ma-nile imperatesei, si le asverle deadreptulu in scaldatórea cu apa fierbinte, éra frumósei Selingh i-a pronunsiatu esiliu din naintea fetiei sale. —

Dupa departarea furiosului imperatu, ni-micu s'a confundatu frumós'a si bland'a Selingh, sciindu-se nevinovata, fara cu graba a scosu din ap'a cea fierbinte tóte gogosiele acolo asver-lite, si scrutá inlauntru lorú, a se convinge de sórtea vermiloru inchisi. De odata a observatu cum se trage unu firu finu si luciu din aceea casulía, si i-se impletesce pintre degete nevo-indu sé mai aiba capetu.

Frapata de bucuría inventiunei acesteia, de locu i-a venitu in minte o idea de impacare cu inaltulu ei sociu. A adunatu deci firele de pe tóte gogosiele acele oparite, si in singura-

tic'a sa esilare a tiesutu una cordea frumoasa, a scrisu pe acésta cordea tota istori'a iubitudului ei tisangh, si la ce resultatu a devenitu, multiamindu acésta inventiune mai cu séma maniei imperatului; éra acésta cordea a tramis'o de presentu, si in semnu de indreptatire de nevinovatia ei, lui Shi-Hoanghti, fiului sórelui, inaltului ei sociu.

Shi-Hoanghti care de multu s'a caitu pentru orb'a sa zelotipia, — inse fiulu sórelui nu póte avé nedreptu, si nici umbra de caintia pótea areta vre odata, — a saltatu de bucuria; deci pentru initiativ'a impacatóre a imperatesei, si vedindu cordéu'a de inse-si frumoasele mani a amatei sale Selingh tiesuta, si cetindu pe dins'a caus'a seriositatii ei de mai nainte, s'a impacatu cu ea, a redicat'o la mai mare védia si marire, si prin decretu imperatescu a facutu ca tota imperati'a lui se o respectedie ca pe inventatóre a culturai metasei si a tiesutului, roganduo totodata, ca sé cultiveze inventiunea sa si mai departe in imperati'a sa cea cerésca, de ore ce lui i-se parea cá ddieirea in sa-si, intru resplatirea virtutiloru ei, i-a descoperitu acestu secretu a naturei, prin micutiulu fluturelu tisangh. —

Selingh a fostu norocósa, cá-ci multe din ouele cele galbene — gogosie séu coconi — a remasu printre crengi neobservate de furiosulu Shi-Hoanghti, din care ea in scurtu timpu dobandi alti tisanghi sburatori — spre marea ei mirare, cari o mangaiu cu fluturatulu loru, si cari — dupa temerea ei de mai nainte — de cumva i-ar fi sciutu Shi-Hoanghti, i-ar fi adusu mórté. Acum inse luandu sórtea ei alta directiune, la espres'a vointia a inaltului ei sociu, a crescutu si mai departe vermii de metasa, a introdusu cultur'a metasei si a tiesutului peste totu, in urm'a careia imperatés'a din China pana in diu'a de asta-di e considerata de patron'a culturai de metasa.

In luna a 9-a a fia-carui anu se tiene o festivitate mare in China, si acésta festivitate e sacrata plantárei fragariloru, crescerei vermiloru de metasa, si aruncárei coconiloru in apa fierbinte pentru desfasiurarea torsurei. Cu care ocaziune imperatés'a de China, insocita de damele de curte, aduce rogatiuni si sacrificii pentru inventatóre a imperatésa Selingh.

Atát'a scimu din traditiune, care póte cá are in sine si ce-va romanticitate, si asemenare cu anecdota, precum mai tóte lucrurile cele mari si antice se reducu la anecdote, dar' intr' aceea toti convinu, cumca sub imperatulu Shi-Hoanghti, in China, a prinsu radecini cultur'a

metasei, si inca prin intrepunerea imperatesei Selingh. Istori'a stá inse tare, cumca pe tempulu lui Confuciu n. d. Cr. 500 ani, se amintesce cultur'a metasei ca o datena pré vechia, ba si articlu de lege esista, in urmarea caruia fiacarea familia, cu matrón'a casei in frunte, carea posiedea 5 jugere de pamentu, éra indetorata prin lege a plantá cu fragari o parte a pamentului si a-se ocupá cu cultur'a metasei cá-ci fiacare membru a familiei, ajungandu prescris'a etate, dupa lege debuiá sé aiba vestminte de metasa. In Europa numai sub imperatulu Justinianu in secl. 6. d. Cr., specialu in Italia in secl. 12, éra in Germania abié in seclulu trecut, s'a introdusu cultur'a metasei.

Intru adevéru imperatés'a Selingh nu si-a potulu face numele mai nemeritoriu de cátu prin crescerea acestoru vermuleti. Cá-ci de buna séma, déca este vre unu vestmintu, carele se intréca in frumsétia, elegantia si finétia pe tóte celelalte imbracaminte ale omului celui creatu dupa tipulu lui Ddeu, atunci acelu vestmintu debue sé fía tiesutu din firele cele fine a nesocotitulu vermuletiu, séu gandacu de metasa. Acestu verme e toema asié de nesocotitu ca si fluturele in care se transfigurédia, dar cu atáta mai brilianta e torsur'a cea fina in care elu se invalue pentru transfigurare, care fórté bine se numesce coconu. Din torsur'a cea subtila esterióra a coconului, care in sine nu are firu de adunatu, ci numai scarmata si tórta, se nasce metas'a numita floretu. Adevérat'a metasa o dá firulu celu finu a torsurei cei gróse a coconului. Acesta e de 150 stingeni de lungu, din care 180 fire inpreunate tragu o drachma. — Mai multe fire de aceste — dupa aruncarea coconiloru in apa fierbinte in carea se pune si una untia de oleiu de ratici si o untia de sare, prin care floretulu mai usioru se desface de cátra coconi, si si firulu mai usioru se desfasiura — adunandu-le se dépana, si prin masina se resucescu séu pentru organsin — urdiéla, — séu pentru tram — batéla. — Manufactorii apoi pregatescu totfeliulu de materii din aceste fire. Posamentirii facu cordele. Tiesetorii de caltiuni — Strumpfwirker — manusi si caltiuni, éra tiesetorii de metasa — tocacii — totu feliulu de materii, cari, dupa modrulu pregatirei, capeta feliurite nume d. e. atlas, barsion, tafeta, tafet'a changiata e cu urdiéla si batéla de diferite colori, floru, crepu. s. a. Minunate sunt masinele de cordele — Bandmaschinen — cu care se pregatescu sute, de cordele de odata, fara ajutoriulu tiesatoriului. Intre metasuri cea mai buna e metas'a de China, apoi cea de Le-

vante — provinci'a Natolia in Asia mica — apoi urmédia cea de Italia si de Francia.

Fia-care coconu, sub metas'a cea grósa, in partea cea mai interióra, mai are inca o casulía pelgiósa, carea érase prin scarmenare se póte folosi séu ca floretu, séu ca vata. Ca floretu prin torsu, éra ca vata, intingandu scarmenatur'a intre vergele asié, ca sê o potemu stropí de ambe laturele cu cleiu subtíre prin care devine pelgiósa si tienatóre de olalta. In Italia — dupa geografi'a lui Zacharias — demultu s'a inceputu a se face flori maestrite din aceste casulii pelgióse, éra in Berlin esista si o fabrica de maestrite de metasa flori.¹

Ar fi bine daca si la noi s'ar interesá pretotindenea partea cea inteligenta a poporului romanu de cultur'a metasei, pentru cá numai asié s'ar poté familiarisá si poporulu cu acésta cultura, unde suntu fragari spre dispuetiuine, si ar poté órecandu rivalisá cu italianii, cari scíu stórce milióne pentru tier'a loru prin producerea metasei.

Intentiunea guvernului inca e acésta, si esista nenumerate ordinatiuni locotenentiali in caus'a acésta, dar' óre cum se implinescu? Vedu cá aici la noi, in scól'a pomaria, in locu de fragari sunt burueni destule. Si cine e caus'a? Preotii? Ei diu preotii. Eu m'am interesatu de acestu obiectu, si am promis in 4—5 ani a cresce atáti fragari in comuna, cátu sê se póta incepe cultur'a metasei cu scolarii. — Dar' ce sê facu eu déca sunt ómeni, cari se temu, cá si lemnele potu predicá . . . órece.

G. Traila.

TEMISIÓRA.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 257.)

Temisiór'a póte ocupá cu totu dreptulu unu locu insemnasu intre cetátile nóstre, ca una care — incátu pentru frumséti'a. cultur'a si bunastarea sa materiala — abié póte fi intre-cuta prin alte cetáti provinciali; d'ací vine cá, afara de totu inticlesulu satiricu, a capetatu pronumele de „Viena mica;“ ea a fostu inca pe temporele lui Carolu I o cetate renumita.

Istori'a ei, avendu inainte ochiloru mai cu séma invasiunile si ocupatiunile turcesci, atátu este de insemnata si plina de evineminte, cátu aci ne restringemu numai la nisce puncte principali, dupa ce si altmíntre cele mai multe le cunóscemu si scímu, din trecutulu si istori'a patriei.

Ioane de Huniadu a edificatu aici in a. 1413

o fortarétiá, pre care o-a intaritu cátu se póte de bine. Paulu Chinesu, bravulu si eroulu romanu, infricosiatulu invingatoriu alu turciloru, a locuitu aice ca banu si prefectu alu Temisiului; aice fú batutu si esecutatu prin torturele cele mai infioratóre Georgiu Dózsa, capulu rebeliloru tiereni in an. 1514, cari s'au rescolatu in urmarea asuprirei dusmane si neumane a nobililoru. Turcii cuprinsera cetatea acést'a prin capitulatiuni in a. 1552 de la capitanulu Losonczy, si o-au tienutu in posesiunea loru, pana candu in a. 1716 principele Eugenu o-a reocupatu dupa o lupta otarita si sangerósa. Dar si in cursulu intemplaminteloru de la 1848 — 9 a avutu Temisiór'a o rola insemnata; opugnarea si eliberarea ei sunt destulu de cunoscute, ca sê fia de lipsa a le amintí mai pe largu.

Temisiór'a are aprópe la 20,000 locuitori, cari inse se deschilinescu atátu prin relegiunea cátu si limb'a loru: catolici, protestanti, evrei, magiari, romani, germani si serbi se afla aice in amesteculu celu mai deschilinitu, si pe langa tóte cá nu póte sê fia intre ei, ca intre nisce eleminte atátu de eterogene, ce-va legatura strinsa, sincera si duratóre: totusi ce se atinge de cultur'a, industr'a si comerciulu cetátiei acesteia, ea a propasitu multu, asemenandu-o cu altele de aceea-si categoria; póte chiaru instinctulu de a se conservá, séu emulatiunea de a se intrece un'a pre alt'a au produsu efectele aceste intr'o atare diversitate de natiunalitati. Institutele publice i-se immultiescu din di in di, industri'a si negociatori'a, despre cari vorbirámu, si-ieu o directiune de ce in ce totu mai imbucuratóre, tóte aceste nu potu sê nu aiba o influintia buna a supra prosperárei si stárei bune a romaniloru, cari forméza o parte de capetenia a cetátiei acesteia; firesce si au ei mai bune midi-lóce, si stare materiala mai infloritóre decátu alti romani de pe alte tienuturi de la noi.

INTRE POCALÉ.

Ap'a 'nunde-acea campía,
Vinulu curga 'n sinulu meu, —
Stérge-a mea dorere vía,
Ca sê fiu voiosu ei eu.

Faca valuri in pocale,
Schinteiedie focu in noi;
Si alunge-a nóstra jale,
Sê potemu fi toti vioi.

Bulbucésca 'n elu margele,
Spumeghedie ne 'ncetatu,

Péra-a sortii unde grele,
Péra-alu nostu dusmanu turbatu !

Marea lacrimelor crunte,
Ce strabunii o-au versatu,
Inundie-a celor frunte,
Ce pe noi ne-au apesatu.

Er a nóstra fatia via
Stralucésca 'n venitoriu
De-a marirei bucuría,
Ca si crinulu intre flori.

Férba vinulu, bulbucésca,
Arda foculu nostru 'n sinu ;
Si romanulu sê traiésca,
Fia-i ceriulu totu seninu !

Simeonu Botizanu.

GAETANO SFERRA.

Novela de A. Dumas.

Erá lun'a lui maiu anulu 1825, — enará unu capitánu a unci nái din Sicilia — candu plecarámu cu amiculu meu Jadin din Neapolu; dusei si pre unu anglesu, care ca si dta a caletoritu din pasiune in Malta. Calea acést'a, ce o facui cu nai'a-mi cumperata, mi-erá a dóu'a séu a trei'a; servitorii mi-fusera mai aceia. Dóue díle petrecui in Malta, si inca trebuia sê mai remanu optu díle, eu inse, in locu sê nu me miscu depre naia, mi-am renoitu amicéti'a cu amicii mei de demultu. Acestia pentru voi'a mea dedura o petrecere, dupa care me dusei in cafan'a grecésca la o cafe négra. Erá sér'a la 7 óre, adeca diua cu sóre. Chiaru vorbiam in usia, candu odata vediu a esí cu iutíme din strad'a angusta, in a carui cornu erá cafan'a, pre unu teneru cam de 25—28 de ani, cu fati'a palida, tulburata si cu capulu голу. Lovii umerulu vecinului ca sê fia atentu la scen'a neindatinata, precandu tenerulu veni oblu la mine, si mai nainte de ce m'asiu fi potutu aperi, me vulnerá cu unu pumnariu chiaru in peptu; pumnariulu l'a lasatu in rana, apoi s'a dusu, si incungiurandu cornulu, a disparutu.

Tóte aceste se intemplara intr'unu momentu scurtu. Nime nu vediu cá tenerulu m'a impunsu, eu inca nu potui cugetá la acést'a. Ne uitamu unulu la altulu, si cu totii pronuntiau numele acest'a: Gaetano Sferra. Sentiam cá poterea mi-trece.

— Ce-ti facú tfe, de esti asié palidu? — me intrebá vecinulu.

— Ce mi-a facutu? — respunsei — uita-te! — Am apucatu manunchiulu pumnariului, si l'am trasu din rana. — M'a vulneratu! — Candu, imputinându-mi-se poterea din ce in ce, me pusei pre o sofa pentru cá sentiam cá voi cadé.

— Ucigatoriule! Ucigatoriule! — strigau cu totii, — Gaetano Sferra e acél'a, cu totii lu-cunoscúrâmu; elu e ucigatoriulu!

— Da, da! — sioptiam si eu — Gaetano Sferra e acela. Ucigatoriulu! ucig mai multu nu potui vorbi; mi-se intorceau ochii.

Nu scíu de siguru, dóue díle jacui mortu séu trei. Candu mi-am capetatu presinti'a, Nunzio, guvernatoriulu, siedeá langa mine; corbulu betranu de mare, elu nu se departá neci odata de langa mine. Candu l'am cunoscutu, incepú a jocá in giurulu patului, ca unu nebulu.

— Asié m'am bucuratu! — eschiamá guvernatoriulu.

Indata mi-adusei a minte ce m'a pusu pre mine la patu, si intrebai pre Nunzio, cá prinsu e ucigatoriulu?

— Ba inca nu, — fú respunsulu.

— Inse l'au cunoscutu? — dísei cu iutíme. Adeca . . . stái numai, cum i-e numele? — Gaetano Sferra!

— Nu fú elu, capitane! acést'a e o istoria neindatinata.

— N'a fostu elu?

— Nu, elu n'a potutu sê fia; Gaetano Sferra, ucidiendu cu pumnariulu pre unu altu omu, asta-di demanétia fú judecatu la mórté; — elu n'a potutu sê fia, pentru cá a fostu totu in prinsóre, unde, asteptandu pre preotu, intr' alta dí lu-decapitara.

— Ah! — dísei — acú dara nu scíu eu nu-lu cunoscú pre elu.

— Nu-lu cunosci? — intrebá Nunzio.

— De siguru nu.

— Pentru ce-va aventura de amoru s'au intemplatú aceste?

— Pre omeni'a mea, betrane, nu, eu nu cunoscú pre nime in Malta.

— Adeca dta nu scíu din ce cauza te vulnerá turbatulu?

— Nu!

— Neci sê nu vorbimu dara mai multu despre objectulu acest'a!

— Dar mie totusi mi-cade cu greu sê capetu rana in peptu, si sê nu scíu pentru ce, si sê nu scíu de la cine? Dar nu dícu mái multu; de me voiu intalni in viétia cu elu, despre tóte voiu cere séma.

— Dreptu ai, dle capitane!

Atunci Pietro, — Pietro, uita-te, care siede colo, deschise usi'a chiliei.

— Nunzie! aici e judele. —

— Si tu esti aici Pietre? — intrebai.

— Inca pe vr'o câte-va mominte, capitane, inca nu me dusei.

Si 'ntru adeveru, elu fù totdeuna in anticamera, ca nu cumva ceialalti sê faca sgomotu mare, si candu ne audî vorbindu, deschise usi'a.

— Da mai bine te affi, capitane? — întrebá Vincenzo, bagandu si capulu prin usia.

— Toti suntemu aici? — întrebai.

— Ba, capitane, numai trei, ceialalti se afla pre naia, inse vinu in ffa-care dî de dóue-ori, ca sê te veda cum esti?

— Precum ti-am mai spusu, judele e aici, capitane! — intrerupse Pietro.

— Sê între dara!

— Elu nu e singuru, capitane!

— Cine e cu densulu?

— Acel'a pre care lu-tienu de ucigatoriu.

— Ah! — dîsei.

— Me rogu de ertare, dle jude, — eschiamà Nunzio — capitanulu nu-si recapatà de totu presinti'a; numai cu unu patrariu de óra mai nainte si-deschise ochii, graiulu de diece minute i-a venitu, me temu cumva. . . .

— Asié dara vomu vení mane, — dîse óre cine.

— Ba, ba, — intrerupsei — daca esti aici, intra.

— Vina daca capitanulu asié vré, — eschiamà Pietro deschidindu usi'a.

Judele intrà, dupa elu unu teneru, a carui mani erau legate innapoi, petrecutu de soldati, langa teneru steteau dóue persóne imbracate in vestminte negre, acestia erau asistenti de la scaunulu de judecata.

— Capitane Arena! eschiamà judele, pre dta te vulnerara c'unu pumnariu in usi'a cafanei grecesci?

— Da, aici e ran'a, — respunsei, si descoperindu mi peptulu, mi-am aretatu ran'a.

— Cunosci, — continuà judele aretandu pre captivu — câ acest'a sê fia tenerulu acel'a, care te-a vulneratu?

Intr' acést'a ochii mi-se intalnira cu ochii tenerului, si lu-cunoscu, dar' sciiindu câ cuvintele mele i-potu rapí viéti'a, intardíam cu respunsulu.

Judele vediu ce se intempla cu mine, si a pasítu la crucea ce spandiurá pe parete; apucandu-o si aducandu-o inainte mea eschiamà: Capitane, jóra-te pe Mantuitoriulu nostru, cumca adeveru, numai adeveru ni vei vorbí.

Eu intardíam cu respunsulu.

— Jóra-te, dle, dupa placulu ómeniloru acestora, — eschiamà captivulu — respunde dupa consciinti'a spiritului dtale.

— Asié dara, — dîsei — si dta vrei. . .

— Da, te rogu!

— Asié dara, — eschiamai aredicandu-mi man'a pe cruce — me joru, câ adeveru, si nimicu alta decâtu adeveru voiu vorbí.

— Bine e, — respunse judele — acú respunde dara dta, cunosci, scii câ tenerulu acest'a sê fia acel'a, care te-a vulneratu pre dta cu pumnariulu?

— De siguru lu-cunoscu.

— Intaresci dta câ dinsulu e acel'a?

— Intarescu.

Cu acésta se întórse câtra asistenti: vedeti dvóstra, câ asemenarea acésta rara, insusi pre vulneratu inca-lu insiela. Pre fati'a tenerului se vedeau semne de bucuria. Mie mi-se parca siodu acést'a, cugetandu câ dechiaratiunea mea nu póte fi ce-va lucru imbucuratori pentru june.

— Dta, — dîse judele — remani pe langa aceea, câ acesta e tenerulu care te-a vulneratu?

Sentiam câ sangele mi-se bulbuca in capu, pentruca, vedi dta, câ credeau câ eu mintiescu.

— Sê remanu langa aceea? Credu. Eu cu tóta siguretatea sciu, câ acest'a fuse, cu capulu golu, portá cabatu negru, cu nisce pantaloni albeneti, si si aceea sciu, câ de câtra strad'a aceea veni, in care se afla prinsórea.

— Gaetano Sferra, — eschiamà judele — ce respundi la dechiaratiunea acést'a?

— Respundu, câ omulu acest'a se insiela, — dîse captivulu, — si toti aceia se insielara cari au fostu atunci in cafana.

— Nu e dubiu! — eschiamà inc' o data judele câtra omenii sei.

— Eu me insielu? — strigai, si pe langa tóta slabi'a m'am redicatu, — acést'a e pré multa! Eu me insielu?

— Medice! medice! — strigà Pietro.

Prin motiunea care o facui legamintele mi-s'au deslegatu, si ranele éra mi-s'au deschisu. Curgea sangele grozavu, sentiam câ éra voiu lesîná; tóta chill'a se invertiá cu mine; intr' acésta captivulu cu asié espresíune de bucuria neindatenata cautá la mine, incátu mi-strinsei tóte poterile, ca sê-i sariu in grumazi si sê-lu zugrumu. Motiunea acést'a mi-a rapitu si poterea putîna, care o mai aveam; inaintea ochiloru mei se intindeau nesce nuori sangiosi; me innecai. . . si apoi éra n'am sentítu nemicu, éra am jacutu ametítu.

Ametiél'a mi-tienù 7 séu 8 óre; si ca mai nainte éra mi-am capetatu presinti'a. Langa patu éra mediculu, pre care lu-chiamà Pietro, si pre care Nunzio nu l'a lasatu sê mérga. Am voitu sê vorbescu, dar' elu punendu-si degetulu pe budie, mi-demandà tacere. Eram fórte debilu, si ascultam casi unu pruncu.

— Asié dara mai bine merge lucrulu, — eschiamà mediculu — odihn'a si diet'a trebue tenute; din tempu in tempu stropiti-i ran'a cu ap'a acést'a. Tóte voru fi bine. Nu lasati pre nime sê între.

— In privinti'a acést'a poti fi leniscitu, — respunse Pietro.

(Va urmá.)

Cum iubescu femeile!

Amorul — dîce Georges Sand — e isvorulu si scutul virtutii femeiesci; de multe ori inse face, ca femeia s'ê se falésca cu gresielele sale, ma cu câtu a sacratu mai multu spre a poté gresî, cu atâtu mai mare eroismu se lupta in contra tuturor urmârilor gresielei sale.

Intru adevèru nu este fiintia pamentésca mai sublima decâtu o femeia iubitoré; o femeia care nu are dorintia mai santa, decâtu a fericitá pe barbatulu ei; o femeia care sacréza visâriile sale cele mai scumpe pentru crescerea si cultivarea baietilor sei. Dar anim'a femeiesca e ca si o cêra, din care amorulu barbatului pôte s'ê creidie unu angeru, s'eu unu — demonu. Fericite de barbatulu care a nimerit'o bine!

Cum iubescu femeile? La întrebarea acêsta nu voi raspunde cu propriile mele cuvinte, nu cumva la unii s'ê aparut lingusîtoriu, ér la altele pôte — calumniatoriu. Lasu dara a raspunde in loculu meu câte-va femei renumite.

Cand femeia iubesc antâia óra, — scrie dómna Arcollville — e fricosá si sfiosá, abie are curagiulu a marturisi amantului seu câ-lu iubesc, si cugeta câ e peccatu ori ce favóre de care lu impartesiesce pe amantele seu, si nu-i iérta neci o gracia decâtu numai dupa multe rogâri, dup' aceea i pare reu si se lupta cu virtutea sa vrendu a-o invinge, dar lupt'a acêsta reese in favóre pasíunei si in fine prevediendu, câ nu pôte domni asupra ei, mai tardíu iubesc cu atâtu mai multu focu, dar inca totu cu óresi-care umbra a retînerii si inca totu se încérca a-si ascunde amorulu. Cand iubesc a dóua óra, se sentiesce mai liberu, se decide mai iute a impartesî de favoruri pe amantele ei si neci nu si aduce a minte, câ sub scutul amorului pôte s'ê comita atare gresielá, neci nu-i pare reu mai multu, si precum antâia óra a fostu mai profundu, asié a dóua óra e mai pasíunatu amorulu seu. Ce se atinge de barbati, posesiunea amorului d'antâiu dóra magulesce mai multu vanitâti lor, dar cei ce dorescu o fericire neconturbata de nimica pretiuiescu mai scumpu amorulu alu doile alu femeiei decâtu celu d'antâiu. Si a trei' óra cum iubesc femeia? — De trei ori nu se pôte iubi; o femeia care dupa dóue desamagiri se mai insotiesce cu atare barbatu, nu iubesc mai multu, ci numai vre s'ê golésca pana 'n fundu cup'a scumpelor placceri.

Dómna Arcollville dara se dechiara frumosu despre amorulu femeiescu si deosebi despre alu doile amoru, — mi se pare câ stimabil'a dómna, cand a scrisu aceste a iubitú — a dóua-óra.

Alte femei inse scriu altfelu despre amorulu femeiescu. Sofia Arnould a dîsu: Multe femei consideréza pe amantii lor de nesce cârti de jocatu, se jóca cu ele, apoi le lapeda, decâtu aceste femei cu cârtile nóue

totdeuna perdu acea ce au castigatu cu cârtile vechi. Dómna Sambert are o parere si mai aspra in privintia acêsta, dens'a dîce, câ cele mai multe femei iubesc numai din capritiu, si numai de uritu si-schimba amantii. Ér dómna Necker ni spune: O mare parte a femeilor numai pentru acea iubesc, câ-ci amorulu reciprocu magulesce vanitâti lor.

Nu cumva stimatele mele cetitóre se presupuna despre mine acea necurtenia, câ eu sum de acordu cu aceste dómne din urma; nu, sum convinsu câ ele esageréza. Concedu, câ sunt femei despre cari se pôte dîce asié ce-va, câ-ci in fine femeia e creata din ó — cósste barbatésca, — dar despre „cele mai multe“ nu.

Sunt femei, — scrie Flora Tristan — cari asié nu potu traí fara amoru, ca fara aeru, apa si nutre-mentu, si pentru cari e lipsa neincungiurabila, ca s'ê iubésca necontentitu. Dintre femeile aceste multe aru poté iubi fidelu in tót'a viéti'a pe amantele lor celu d'antâiu, daca acela ar remané fidelu catra ele, — dar daca acesta le parasesc — din caus'a mai susu amintita — se arunca in bratiile altui barbatu si asié alérca in acelu vèrtegiu, de care in momentulu desamagirii lor si ele se infióra, si poti aduce judecata condamnátore a supra acestor femei?!

Lasu a scrie despre amorulu barbatescu unei pene femeiesci mai neinteresata in tréb'a acêsta, cu tóte câ ar fi interesantu alu asemená aci cu amorulu femeiescu, si in urma a întrebá: Care e in stare a iubi mai ferbinte? barbatulu s'eu femeia?

Dómna Salm raspunde la întrebarea acêsta astfelu: Daca femeia nu vede pe amantulu seu in óre-care di, considera diu'a aceea de perduta in viéti'a, — ér barbatulu o considera de perduta numai in privintia amorului seu.

Dar eu sum de opiniunea, câ nimene nu pôte s'ê iubésca mai ferbinte decâtu — poetulu. Unu omu pro-saicu, fara idei mai sublime, neci nu e in stare s'ê iubésca!

In natur'a femeilor jace vanitatea, asié nu ne potemu mirá, câ si amorulu lor e impreunatu cu óresi-care vanitate. Dómna Puisieux observéza cu picanteria, câ femeile se mania daca dîci despre ele, câ au mai multi amanti, dar totusi neci aceea nu li place, daca li spunu, câ n'au potutu cuceri decâtu numai pe unu amantu. Ér domniória Cecilia Fée scrie, câ femeile se sentiescu mai fericite prin amorulu ce escita, decâtu prin amorulu ce sentiescu ele. Femeia culta — spune dómna Lambert — daca iubesc numai din atragere, pôte s'ê devina candva nefidela, inse neci cand nu va deveni aceea, daca vanitatea ei va gási óresi-care nutre-mentu si gloria in amorulu amantelui seu.

Asié iubescu femeile!

Sosijă Vulcanu.

Ce e nou ?

Scirea dorerósa din nrulu trecutu s'a adevéritu

Dr. Ambrosiu Dimitrovitia

a repausatu la Cernauti in 3/15 jul.

Fia-i tierin'a usióra !

** (Ministeriulu din Romania) s'a schimbatu éra si s'a compusu din urmatorii membri: Ioanu Ghica ministru presiedinte si de interne; Stirbey de esterne; Mavrogheeni de finantie; remanu: Cantacuzinu de justitia; Demetriu Ghica de resbelu si Sturza pentru afa- cerile comune, totodata interimalu pentru cultu si invetiamentu.

** (Maj. Sa Imperatés'a) acuma petrece la Viena, dar peste câte-va dîle va réntorná éراسi la Pesta. Se vorbesce cá Imperatulul asísdere va vení.

** (Coler'a) — precum cetimu in jurnalele straine — s'a latítu acuma si din cóce de Brasiovu pana la Fogarasiu, unde face multa stricatiune intre ómeni.

** (Dlu C. A. Rosetti) a primitu éra-si directiunea diuariului „Romanulu.“ Lu-salutámu cu bucuria pe acestu terenu !

** (Respunsu la întrebare.) Din mai multe parti ne întrebára, cá de unde are „Familia“ mai multi pre- númeranti? Acuma dar respundemu, cá din Desiu si din giuru, de unde avemu 25. Acestu numeru frumosu avemu de a-lu multiamí zelosului nostru colectante de acolo d. Petru Muresianu.

** (Strainii din Pesta.) In septemanile trecute s'au adunatu aice o multíme de refugiati din Viena si din Boemia. Acuma inse mai toti s'au dusu catra casa. Cand sosira aice mai antáiu depusera pelarfile lungi si si-cumperara pelarfi unguesci.

** (O scrisóre din Ploesci) ni spune, cá coler'a si pe acolo domnesce intr'unu modu infioratoriu.

** (Gavrilu Egressy) marele artistu dramaticu alu magiarilor a repausatu in 30 jul.

** (In scald'a imperatésca) din Buda in fie-care septemana se tîne unu balu in liberu. Intre reginele balurilor din urma foile de-aice însíra si pe o princésa romana de la Bucuresci, fiic'a generalului Florescu.

** (Ioanu cav. de Zota) din Bucovina a facutu in Viena doctoratul in drepturi.

Literatura si arte.

** (Diuariulu „Reforma“ a incetatu, dar in loculu lui a aparutu „Constitutionalulu“ totu sub redactiunea dlui Valentinianu.

** (La Galati) a reaparutu „Jurnalulu de Galati“ litografatu séu mai bine mangitu atátu de scandalosu, in cátu neci numele redactorului nu-lu poturamu cetí.

** (Calindariulu Umoristului) va esí si pe anulu 1867, si inca mai de graba decâtu in anii trecuti; va fi ilustratu cu o multíme de caricature si pretiulu va re- mané totu 30 cr.

Gácitura de siacu.

De Aurelia Olariu.

scu.	me	ti-	C'alu	rie-	li-	pen-	sê
morbu	me	ne-	Si	tru	ca	Ma-	mó-
fa-	ne,	meu	dó-	ne,	re,	s'a-	ne,
si	e	Ó-	de-	facu?! tu-mi	a-	reu-	
Câ	ce-a	te	Ce	re,	vin-	tiu-	Pep-
fór-	cá.	cá?! re,	ba-	sê	la	e	
Mor-	tu	me	greu;	ma-	a	Poiu	na-
us-	te	bu-e	tragi	cand	E	re, —	tátu

Se póte deslegá dupa saritur'a calului.

Deslegarea gáciturei de siacu din nr. 20 :

Scris'am carte mandrei mele,
Câ me usucu, moru de gele,
Câ sum vescu de suspine,
Sê se 'ndure dar de mine!

Si scrisórea mitutica
O legai de-o porumbica;
Porumbica mitutea.
Sbori la mandriliti'a mea!

Iosifu Vulcanu.

Deslegare buna primiranu de la dómnele si dom- nisiórele: Aurelia Olariu, Luisa Traila, Cornelia Vul- canu, Sidonia Secosianu, Petronela Pap si de la dom- nii Antoniu Vasii, Veniaminu Martini, Petru Fontine.

POST'A REDACTIUNEI.

Belusiu. Amu cetitu cu dorere corespundinti'a, dar amu pus'o la o parte; dlu acela se bucura de stim'a publicului, sê nu- l'atacamu dara!

Homorodu. Pe cand cugeti cá ni vei poté tramite novel'a aceea? Tramite-ni-o cátu mai curendu.

Jesvinu. Gácitur'a va urmá in nrulu venitoriu. Articoli de acestia vomu primí totdeauna cu bucuria.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**